

Abonamentul

Pentru monarhie:
Pre an 6 fl., 1/2 an 3 fl., 1/4 an 1 fl. 50 cr.

Pentru străinătate:
Pre 1 an 18 frs., 1/2 an 9 frs., 1/4 an 4 frs. 50 cm.

Făcea apare în fie care Sâmbătă.

Unirea

Făcea bisericească-politică.

Inserțiuni

Un șir garmond:
odată 7 cr., a doua oră 6 cr., a treia oră 5 cr., și de fie care publicațiune timbru de 30 cr.

Tot ce privesce făcea să se adreseze la «Redacțiunea și Administrațiunea Unirii» în Blași.

Anul II.

Blași 10 Decembre 1892.

Numărul 50.

Sinodalitatea înainte de 1868 și 1848.

(+) „Gazeta Transilvaniei” în timpul cel mai nepotrivit, când adevărat provincia noastră bisericească este lipsită de capul său, și astfel nu este în stare a-și valida dorințele sale legitime, a aflat de bine a suleva cestiunea despre participarea mirenilor la sinode menite a se ocupa cu partea economică, scolastică și administrativă a bisericii și a-și alege pre Arhiepiscopul său. Dacă făcea acesta ar fi tractat de la început cestiunea sinodalității cu totul obiectiv, noi nu scriam nimica în „Unirea” în contra ei, ci-i lăsam ei gloria de a câștiga bisericii noastre aceea, ce alți factori cu mult mai puternici n-au putut dobândi cu luptele lor stăruitoare de la 1848 încôce.

Făcea din Brașov a cădută însă în păcatul greu de a prezenta timpurile dinainte de 1848 ca pre nisece timpuri fericite, când se „practică neîmpedecată sinodalitatea”, și acesta a făcut-o cu tendința vădită de a pute lovi în mitropolitul Vancea și în doctorii de teologie, pre cari i-a prezentat cetitorilor săi ca pre inauguratorii unui „absolutism funest” în locul timpurilor bune dinainte de 1868 și 1848.

Punându-se cestiunea gravă a sinodalității pre terenul acesta, se înțelege de la sine, că cei loviți nu mai puteau să tacă, ca nu cumva prin tăcerea lor să se sednească opiniunea publică, și astfel ei să rămână tim-

brați de cei mai periculoși oameni pentru biserica noastră.

Totă năluca despre „absolutismul funest” și „sistemul de guvernare fatal” de pre timpul Mitropolitului Vancea trebuie să dispară, dacă se constată, că nici de la 1848 până la 1868, nici înainte de 1848 nu s'a practicat sinodalitatea contemplată de „Gazeta”. Acesta noi am și constatat-o până la evidență în numerii 46, 47 și 49 ai „Unirii”.

Nu trebuie să ne răzimăm drepturile noastre pre fapte istorice neexistente: acesta a fost principiul nostru totdeauna în cauza sinodalității compuse din preoți și mireni. Er că această sinodalitate înainte de 1848 nu s'a practicat în biserica unită, și nici chiar în biserica românească dinainte de unire, este mai clar ca lumina soarelui.

Avem înaintea noastră colecțiunea de Acte sinodale edate de I. M. Moldovan în Blași la anul 1869 și 1872; — colecțiunea de „Acte și fragmente” edate de Timoteu Cipariu tot în Blași la an. 1855, și colecțiunea de acte edate cu spriginul Academiei române de părintele iesuit Nilles în opul său: „Symbolae ad illustrandam historiam ecclesiae orientalis” în Innsbruck la anul 1885. Aceste colecțiuni prețioase ne duc îndereptu pre câteva vécuri și ne arată, că mireni înainte de 1868 nici odată nu au fost reprezentați în sinodele ținute cu scop de a tracta despre afaceri de administra-

țiune și ocărnuire bisericească, și că în unicul sinod, sau mai bine dicându adunare națională, din 5 Septembrie 1700 comunele românești au fost reprezentate prin delegații săi numai pentru că și lor să li-se publice actul uniunii închiate cu Roma, er adunarea compusă din cleru, nobili și țărani români, convocată de episcopul Clain îndată după primirea rescriptului împărătesei Maria Teresia de datul 9 Septembrie 1743, încă nu se pôte privi de sinodul luat în înțelesul strins al cuvintului, pentru că episcopul a ținut adunarea aceasta cu scop mai mult politic, de cât bisericesc. Cei adunați aveau adevărat să se sfătuască, că ore consultu ar fi, să se mai facă pași noi spre a se câștiga drepturi politice pentru popor și imunități pentru Cleru? și dacă da, atunci și nobilii și țărani să contribuască la purtarea speselor împreunate cu acestu lucru. Cu cât ne ducem mai îndereptu în întunerecul vécurilor, cu atât mai puțin se pôte documenta practicarea sinodalității mixte, pentru că acelea vécuri abia ne-au păstrat câteva date positive despre existența noastră pre pământul Daciei Traiane, necum să ne arete în formă concretă instituțiunile noastre bisericesci și politice. Dacă am ave date despre aceste instituțiuni, atunci nu s'ar fi ivit nici odată între învățații Europei cestiunea despre continuitatea Românilor în părțile dunărene. Cu principiul analogiei încă puțin ne putem ajuta

Feuilleton.

Una și alta.

Blași în 5 Dec. n. 1892.

Stimate Domnule Redactor!

Mi-a venit la cunoștință, că scrisoarea mea din numărul trecut al „Unirii” a supărat pre mai mulți și încă pre — mai multe. Causa supărării este pasajul, în care mi-am permis a da expresiune părerii mele, ca la seratele literare proiectate de Reuniunea noastră de femei să nu se țină declamări, cântări și altele, ci numai *disertațiuni*.

Eă încă atunci, când am dat expresiune acestei păreri a mele, mi-am făcut rezervel de — prietini cum sunt alii libertății — am dat voce și altora de a nu împărtași felul meu de a vedea. Așa dară cuvinte de a se supăra n'au avut nimeni.

Totuși de astădată cred că fi dator să-mi motivez părerea. Eă adevărat în seratele literare vedu o școlă, care este menită a stărui și a cultiva în noi simțul pentru plăcerile, ce sunt proprii spiritului, înțeleg pentru plăcerile înălțătoare, ce ni-le pricinu-

escă cunoșcerea adevărului și iubirea binelui. Apoi fiind că la cunoșcerea adevărului și la iubirea binelui se pretinde o încordare a tuturor facultăților noastre sufletesci, care încordare se împedecă prin ori ce distracție, fie cât de onestă: de aceea eu temându-mă, să nu se periclitaze scopul disertațiilor, am disu, că declamări, cântări și ori ce alte producții să se lase din programul seratoru literare și să se reserveze pentru concerte.

Firesce că altul pôte să aibă părere deosebită de a mea. Pôte să credă, că o cântare frumoasă sau o declamare însuflețitoare folosește chiar pentru a atrage atențiunea publicului la punctul principal al seratei — la disertațiune.

Și pôte că nici părerea acesta nu este lipsită de temei. Dedați cum suntem a ne ocupa de lucruri grave, de scrierile politice europene, de cestiunile ce agiteză pre bărbații de stat, cari rezolvarea lor o așteptă cel puțin în parte și de la noi, cum ar fi afacerea Panama, maiorisarea contelui Taaffe, programul lui Gladstone, crisa din Bulgaria, banchetul dat în onorea lui Werkerle, sănătatea Cehilor tineri și alte multe de acestu soi, ne oboșim încordându-ne atențiunea și la lucruri de mai puțin mo-

mentu. Și așa ca să nu ne urimă, trebuie să fim preservați de somn prin infecțiuni, — voi să dicu prin declamări, cântări și altele.

Eă declar decu cu totă solemnitatea, că din partea mea nu mă voi supăra de felu, dacă la proxima serată literară a Reuniunii pre lângă disertație voi ave fericirea de a mă pute delecta și în nisece cântări și declamări. Mai mult: eu promit disertațelai, că voi fi atent la ceea ce va spune, și nu mă voi lăsa a fi impietenat — dar nici distras — fie prin cântări fie prin declamări.

Dar să vinu la ceea ce am intenționat: la serata literară aranjată de Reuniunea femeilor române din Blași în favorul fondului său Sâmbătă în 3 Decembre.

Era fixată începerea seratei pre orele 5 1/2 după prânđu. Și era destinat locul seratei: sala de gimnastică a gimnasiului nostru din locu. Timpul potrivit și asemenea și locul — încâtva. Timpul îl aflu potrivit, pentru că potu participa tot și tôte, și mai potrivit l'asă afla la orele 5. Locul asemenea îl aflu potrivit, dar numai încâtva. Sala e bună, e cea mai bună, ce-o avem. Spațiul și acustica recomandă sala

spre a constată reprezentarea laicilor la sinode, căci cine a cetit cu atențiune expunerea renumitului canonist „mirénú“ Dr. Vering, citată în numărul 49 al „Unirii“, s'a putut convinge, cât de tare era exclusiv elementul mirénú în biserica orientală, — mai virtuos în timpurile vechi, — dela afacerile de ocârmuire și administrațiune bisericească. Urme despre această eschidere se pot vedea chiar și astăzi în biserica României, Greciei și Rusiei.

Din toate acestea se vede apriat, că actele, cari dela 1848 încôce vorbesc despre „*usă vechiă și străvechiă în biserica noastră*“, despre o „*datină veche*“, despre „*restabilirea dreptului vechi*“ cu privire la sinodalitatea mixtă, exprimă o dorință legitimă, dar o bazează pe nise fapte, a căroră esistență nu este dovedită, de cumva nu o voră dovedi domni dela „Gazeta“ în urma premiului de 1200 fl., ce li-l'amă pusă la dispozițiune în fiesce care ană, dacă până în 1 Ianuarie 1893 voră satisface condițiunii prime din numărul 49 al „Unirii“.

Ce urmază însă de aci?

Nu urmază nici de cum aceea, ca mirenii să nu se admită la desbaterea aceloră afaceri, cari nu se țin de dogme și nu sunt rezervate ierarhiei întemeiate de Domnul nostru Isus Christos.

Din contră trebuie să considerăm, că timpurile de astăzi nu mai sunt cele dinainte de 1848; că poporul credincios atăt în adunarea națională de pe câmpul libertății dela 1848, cât și cu alte ocaziuni și-a exprimat dorința de a participa și el cu votul și sfatul său la acele afaceri, cari sunt compatibile cu pozițiunea lui în sinul bisericeii. Trebuie mai departe să avem în vedere, că toate confesiunile din țară și-au eluată autonomia, care le asigură desvoltarea liberă și independentă de

ingerința guvernului pe terenul bisericesc și scolastic, și că înseși legile țerei au enunțat principiul egalei îndreptări a diferitelor biserice, cari se află pe teritoriul patriei noastre. De aceea din partea noastră ar fi o lașitate, dacă nu ne-am nisui să eluțăm deplina independență pe terenul bisericesc și scolastic, ér din partea guvernului o nedreptate, dacă pe noi ne-ar mai impede, precum ne-a impedit până acum, în realizarea dorințelor noastre legitime și recunoscute și de legile țerei.

Se înșală foarte tare „Gazeta“, când în numărul 257 din anul curent afirmă, că la eluțarea autonomiei sașilor factorii bisericesci „*factorii principali sunt cei interni, pe când pe terenul politic stă lucrul cu totul altfel; aci realizarea voinței atiră dela mai mulți și mai puternici factori externi*“. În faptă autonomia împreună cu organismul ei, în care au să funcționeze și mirenii, este dorită de factorii interni ai bisericeii noastre. Ea este impedită numai de acei factori externi, cari ne impede și în exercițiul drepturilor noastre naționale garantate în legile patriei. Introducerea funcționării regulate și publice a organismului autonom în biserica noastră atiră dela guvern și prin guvern dela Corónă. Acești doi factori puternici trebuie nesmintit să se învoescă, și după invoirea loră trebuie să se câștige și cooperarea parlamentului, că să voteze o lege, în care să se garanteze funcționarea publică a organismului autonom al bisericeii noastre, pe cum s'a garantat autonomia Sârbilor și Româniloră gr. orientali prin articolul de lege IX din 1868. Cine nu vede însă, cât de greș este a eluța astăzi o astfel de lege, când și autonomia greco-orientalilor este după mărturisirea loră proprie în

continuu atacată și știrbită de guvern, și când o națiune compactă ca Români nu potă obține nici măcară aplicarea legii despre naționalități? Dacă recunoscerea autonomiei greco-orientalilor din partea Corónii nu se obține înainte de inaugurarea erei constituționale magiare, adică deja înainte de ce Mitropolitul Vancea ar fi ajuns pe scaunul mitropolitan din Blășiu, noi credem, că precum acest Mitropolit nu a putut esopera dela 1868 încôce autonomia deplină a bisericeii noastre, tocmai așa nici Archiereii greco-orientali nu ar fi putut obține inarticularea autonomiei greco-orientale în legea din 1868.

Să încetăm deci cu acuzările și suspiciunile neîntemeiate, cari și-au aflată răsunet în „Gazeta Transilvaniei“, și cari nici un bine nu potă aduce bisericeii noastre, și să grijim toți în bună înțelegere și dragoste frățescă, să se alegă un Archiereu, care să aibă și inimă și talentă a lupta mai departe pentru dobândirea autonomiei bisericeii noastre.

Dar și până atunci să nu credă nimeni, că mirenii nu ar avé nici un rol în biserica noastră.

În Germania d. es. mirenii nu și alegă pre Archiereii săi, nici nu participă la sinode, și cu toate acestea cu câtă dragoste și reverință se portă acei catolici mirenii față cu biserica sa și față cu preoții săi, cari au studiat în Roma, unde au așa numitul „Collegium Germanicum“! Cu cât zel și s'au grupat laici în jurul preoților pentru a apăra biserica de măsurile despotice ale cancelarului de fier și ale unui guvern șovinistic protestant! Ce agitațiune colosală au inscenat acei mirenii în contra sistemului de persecuțiune îndreptate în contra bisericeii catolice! Ei nu s'au odihnit, până când

acosta pentru asemenea lucruri. Dacă totuși localul nu-mi convine de tot, este din următorul motiv. Spun îndată motivul, ca să nu fi înțeles rău. Noi Blășenii trăim retrași, fiesce care cu ale sale — spre dauna vieții sociale și a bunei înțelegeri reciproce. Prin conveniri, prin contact nemijlocit, prin cunoștere apropiată, prin manifestarea împrumutată a ideilor, s'ar poale multe colțuri, s'ar aplană multe divergențe, s'ar pune capetă la multe neînțelegeri. Și pentru o asemenea convenire amicală, ce ar pută să urmeze totdeauna după terminarea disertațiunii, nu mi-se pare acomodată nici împărțirea, nici mobiliatura salei de gimnastică.

Dar ce audă? Par că vedă un rîs sarcastic, par că audă observarea: Lui Argus I-ar plăce să se pună la o masă, la un scaun de odihnă și la un păhar de beutură! Ei, și ce ar fi, dacă ar fi așa? Dacă ar veni cuiva pofta de a goli în sănătatea disertantului și un păhar de nectar?

Și acum încă odată mi facă rezervele. Daū voe altora de a avé alte păreri, și nu mă supăr, dacă pe acele le voi vedea esutate.

Însă acum să venim la obiect.

Destul că sala de gimnastică la 5 ore era deja luminată și încălțată. O catedră era așezată lângă perete în mijlocul salei pentru disertant. În jurul catedrei erau înșirate în semicerc scanele pentru public. Totul în perfectă ordine. O mică imitație a Ateneului din Bucuresci. Nu de jaba a

ostenit zelosul secretar al Reuniunii după ameză înțregă a zilei de Sâmbătă.

Orologul din turnul catedralei bătă 5 și un sfert. Încă nu sosise nimeni. Secretarul se plimba prin sală impacient, condamnând în sufletul său tradițională lipsă de punctualitate a Românilor și în specie a Blășenilor. Dar s'a cam deochiat. Una după una se iviră figurile cunoscute ale inteligenței Blășene: profesori serioși, matrone venerabile și domnișore însetate de învățatură. O liniște neîndatinată se observa. Toți erau conșii de serioșitatea, ce trebuie să distingă o serată literară de alte serate.

Îngrijirile secretarului s'au dovedit neîntemeiate, căci începutul seratei fixat pentru orele 5^{1/2} s'a putut realiza cu totă punctualitatea cevași după orele 5^{3/4}. Atunci se ivi pre catedră domnul Dr. Bugustin Bunea, pentru ca după o potrivită introducere să întrețină pre auditoriul său despre „Principiile de educațiune ale fetițelor“, ce le-a profesat François Salignac de la Mothe-Fénelon în opul său renumit „Traité de l'éducation des filles“.

Toate privirile erau îndreptate asupra disertantului. Și cu câte sentimente deosebite îl priviau toți cei de față! Unii, așa cred că cei mai mulți, îl priviau pândind toate cuvintele, ce voră ieși din gura lui, dorind să nu scape nimic, dorind să sôrbă tot și să învețe. Alții îl priviau numai cu orecare curiositate, să vadă cum va fi aceea: o serată literară. Alții în fine voră fi privit cu ochi de Argus, să afle ceva de cri-

ticat și de excepționat. Căci știți Dvostre, așa e făcut omul: positus est in maligno.

Dar etă că disertațiunea începe. Dlu Bunea cu voce clară și destul de puternică dă cetire operatului său. Liniște completă se face în sală, și atențiunea cea mai deplină remuneră ostenelele disertantului. Regretăm numai, că dlu Bunea s'a cam grăbit cu cetitul, trecând cu vederea, că publicul nu putea să-l urmărească în mersul ideilor Dsale așa precum ar fi dorit.

Tema, ce și-o a ales dlu Bunea, a fost cea mai potrivită. Reuniunea femeilor române din Blășiu are menirea de a ajutara internatul de fetițe, în care se cresce un număr frumos de copile române. Ce obiect putea deci să fie mai acomodat, de câtă crescerea fetițelor.

Și prelucrarea temeii încă se poate dice nimerită. Ideile de crescere ale lui Fénelon, cari de minune se potrivesc și la noi, le-a desfășurat disertantule cu claritate și cu pregnanță. Disertantule s'a ocupat mai ales cu acele idei ale lui Fénelon, cari privesc necesitatea educațiunii fetițelor, scaderile comune ale educațiunii lor și înstrucțiunea femeilor cu privire la datorințele lor.

În desvoltarea acestor idei disertantule n'a lăsată nimic neatins și în espunerea tuturor ideilor s'a folosit de un limbaj clar, neted și străbătut în toate amănuntele lui de franchețe aceea apostolică, de care la mulți și multe nu le place. Disertațiunea s'a închiat cu prezentarea modelului de

nu au format un partid puternic în parlament și au cassat aproape toate legile nedrepte aduse în contra bisericei catolice. Mirenii din Germania nu atribuesc presei creștine „*tendințe ascunse și periculoase*“, cum fac domnii dela „Gazeta“ față cu „Unirea“, ci spriginesc această presă atât materialicesc cât și moralicesc. În congresele sale nu se pun în opozițiune cu doctrinele biserice, nu le numesc „obscurantism religios“, ci le predică cu totă hotărârea și pe baza lor se încercă a reorganiza societatea sdruncinată în temelile sale prin liberalismul profesat și de „Gazeta“ noastră. Urmăresc domnii dela „Gazeta“ luptele nobile ale acelor mirenii și jertfele, ce le aduc pentru biserică, școlă și literatură scrisă în spirit creștinesc, și atunci se vor convinge, cât bine ar pute face și mirenii nostri în sinul bisericei chiar și fără de sinodalitate. Nu imitez nici unul dintre mirenii nostri spiritul necredincios din foile jidano-francmasonice, cum face „Gazeta“, ci calce pe urmele nemuritorului Windhorst, care chiar și colecta națională, ce i-au oferit-o Germanii catolici, a întrebuintat-o la ridicarea unei biserice pompoase, și atunci suntem convinși, că biserică noastră va înflori mai tare, decât multe alte biserice înzestrate cu sinodalitate mixtă, dar nepetrunse de spiritul adevărat al creștinismului.

Credem a fi marcat destul de clar pozițiunea, ce trebuie să o ia greco-catolicii în cauza sinodalității atât de dorite.

Acuma să lămurim puțin ținuta noastră în cauza dreptului de alegere de Mitropolit. În cauza acesta între împrejurările actuale amă cugetat, că trebuie să stăm pre lângă apărarea dreptului practicat din vechime. Praxa

acesta ne arată, că cel puțin în cele 400 de ani din urmă Arhiepiscopii nostri au fost aleși numai de cler, și acest drept a fost garantat și prin legile Transilvaniei și prin diplome împărătești. Înainte de 1500 devine tot mai obscură și istoria bisericească și istoria politică a poporului nostru, și așa nu poți afla date sigure cu privire la modul, în care Românii își alegeau pre Arhiepiscopii săi. O regulă nouă și pe alte baze a dreptului de alegere se poate face numai atunci, când este completat scaunul mitropolitan. Istoria este mărturie, că drepturile bisericești mai mult s'au perdut, de cât s'au câștigat în timpul vacanței scaunelor episcopesci.

Când ne-am provocat la Approbată și la alte documente politice, întocmai precum am făcut-o și alți bărbați nesuspecți de „iesuitism“, amă voit prin acesta numai să constatăm exercițiul dreptului de alegere din timpurile trecute, dar nici de cum să „căutăm mântuirea noastră în legile și decretale, cari au fost aduse cu scop de a ne nimici“, cum își închipuesc „Gazeta“ în numărul 256 din a. c. Ori ce istoriograf dacă voesc să afle starea faptică a poporului său fie pre terenul bisericesc, fie pre terenul politic, se provacă și la legile țerei din timpul respectiv, eră această provocare nu involve aprobarea legilor, ce ar fi fost nedrepte.

Dacă noi ne-am fi pus sau ne-am pune pre altă basă și mai virtuos pre baza „pravilei“, la care se provacă sinodul electoral din 1850 și „Gazeta“ în numărul 257, atunci nu numai n'amă câștiga laicilor dreptul de a concurge la alegerea Mitropolitului nostru, dar amă periclită chiar și dreptul practicat până acuma din partea Clerului. Er fiindu-că „Gazeta“ spăriată de puterea argumentelor noastre din nume-

rul 46 al „Unirii“ și-a căutat mântuirea în „pravila“, ca să potă dovedi participarea laicilor la alegerea episcopului: îl vom cita câteva din canoanele sinodelor vechi orientale cuprinse în edițiunea cea veche a „Pravilei“, care nu este edată de „iesuiți“, ci este tipărită sub auspiciile lui Ștefan Mitropolitul Tergovisicei și Exarchul Plaiului și a totă Ungro-Vlahia la an. 1652 și e provădită cu *tălcurile*, adică interpretările canoniștilor grecoci Zonara și Balsamon, cari n'au fost elevi ai școlilor din Roma și nici măcar iesuiți nu amă putut vedea. Fiindu limba „pravilei“ foarte veche, amă aflat a fi de lipsă a adauge între parentese în text și esplicarea înțelesului cuvintelor textuale.

Canonul 4 al Sinodului ecumenic dela Nicea ținut la anul 325 astfel dice: „*Episcopul să se pună de toți eparchianii (adecă de toți episcopii provinciei bisericesci), eră de voră lipsi (episcopii) de în cetății trei din scrisoarea, ce se voră fi făcută rânduella: atunce putere să aibă Mitropolitul*“ (adecă: Mitropolitul să aibă putere a denumi pre acela, care va fi fost ales de trei episcopi prezenți și de voturile date în scris de episcopii absenți). *Tălcul* la acest canon dice următoarele: „*Eră de se va țimpla tuturor episcopilor ai eparchiei de vre o nevoe sau pentru lungimea căii de nu voră pute să vină (la sinod), atunce totă trebuie și ei toți să facă scrisoarea de rânduella la episcopii, cari sunt (prezenți), și dacă se voră face rânduella, atunce după toc-mirea sortilor (adecă după combinarea voturilor date în scris), putere să aibă Mitropolitul, ca unul (adecă: ca pre unul), ce s'au ales de intru cei trei rânduți, adecă se chemă mai alesu“ (sau cu alte cuvinte: putere să aibă Mitropolitul a denumi pre unul, care a întrunit mai multe voturi date de episcopii provinciali).*

Canonul al 19-lea al sinodului din Antiochia dela anul 341 se pronunță așa: „*De nu va fi Săborul și Mitropolitul, să nu se facă episcop, eră de va fi anevoe a se stringere (aduna) toți, atunci să facă rânduella cu scrisori cei mai mulți, dacă se va face acesta lucru, atunci de voră sta împotriva vre unii (adecă: dacă nu va fi unanimitate de voturi), să se asculte atunce rânduella celor mai mulți*“ (adecă: să decidă majoritatea voturilor). *Tălcul* acestui canon apoi interpretă în chipul următor: „*Disu-s'au de multe ori, nici pre episcop adecă pre Mitropolit, nici pre episcop fără scirea altora să nu se rânduella a se face episcop, eră de nu voră pute toți episcopii eparchiei să se adune la rânduella pentru neindemână, atunce cei mai mulți să se adune, și cu scrisoarea să se facă de împreună (dimpună) rânduella de acesta, și așa dacă se va face rânduella, de voră sta unii împotriva cu price, atunce să se țină rânduella celor mai mulți*“.

Canonul 13 al sinodului dela Laodicea din a. 364 se pronunță hotărît: „*Nealesu să fie, carele e alesu de mirenii*“ Er *tălcul* adauge:

femei, așa după cum l'a depinsu Spiritul Sântu prin rostul înțeleptului Solomon.

Resplata disertantului au fost aplausele meritate ale ascultătorilor.

Uniformitatea cetirii n'a fost lipsită nici de incidente interesante. Am amintit, că tonul disertațiunii a fost plin de francheță apostolică. Etă v'ă însemnă numai un pasaj:

„*În fine trebuie să considerăm nu numai binele, ce-lu fac femeile bine crescute, ci și răul, ce-lu pot face în lume, dacă sunt rău crescute. Este adecă constat, că creșterea rea a femeilor produce mai mult rău, decât creșterea rea a bărbaților, pentru-că viața destrăbălată a bărbaților își are de comunu rădăcina în creșterea rea, ce au primit-o dela mamele lor proprii, și în patimile, ce li-le-au inspirat mai târziu alte femei. Ce de intrigă ne prezintă istoria, ce de deranjări în legi și în moravuri, ce de răsbobe sângeroase, ce de erori în materia de religione, ce de revoluțiuni în state, și ce de alte rele s'au pricinuit prin viața neordinată a femeilor! Etă dară, dómnelor și domnilor, cât de importantă și necesară este creșterea fetitelor*“.

Acum poștiți mă rog și v'ă închipuiți efectul acestor vorbe asupra reprezentanților seculului frumos. V'ădut'am capete plecate, fețe roșite de indignare, priviri, ce se întlniau din întâmplare, pentru ca să se departă cu atât mai în grabă. Asta nu se pote descrie asta trebuie să o fi v'ădut omul.

M'am totu socotit, ce ore voră să în-

semne acele priviri. Mi-s'a părut a pute descoperi ceva mândrie mestecată cu ôrecare indignare. Am audit chiar dicându-se: „*Lasăți numai, bărbaților! Veni-va apă și pre môra noastră! Apoi vomă spune-o și noi, cine sunt și cine au fost bărbații*“.

Destul, că serata a succes. Și pre lângă profitul spiritual, ce l'au avut toți cei de față, reuniunea a realitat și un câștig material de preste 12 fl. Dacă se va avé în vedere prețul de intrare de câte 20 și 10 crucei, cred că am dat și o idee despre numărul participanților. Pentru a se face însă acestu comput, este a se adauge încă și suma de vre-o 7 fl., ce s'a spesat pentru aranjarea salei.

Cu regret am constat lipsirea dela serata a demnitarilor nostri bisericesci din gremiu. Șciu bine, că ocupațiunile lor sunt mai numeroase și mai momentose, decât ca să le permită și distracțiunii, dar totuși natura și scopul seratarilor literare credem, că l-ar pute îndemna la participare, chiar și dacă acesta altcum le-ar fi spre ôrecare greutate.

„Cum ț-a plăcut?“ a întrebat-o dómna pre cealaltă, ieșind din sala de gimnastică.

„Mie mi-a plăcut“, a fost răspunsul.

„Mie nu,“ dise cea dintâi. „A fost prea monotona. Ne ducem ca dela o pomână.“

Eu țin cu dómna a doua. Mie mi-a plăcut.

Salutare și la revedere.

Argus.

„Rându-la și sortii Mitropoliților și a episcopilor pună pre episcopi, deci carele nu se va înălța și nu se va alege la episcopie așa, ce (ci) se va alege de glôta de ômeni, acela neprimitu este și nealesu.“

Canonul 6 alu Sinodului din Sardia dela a. 341 prescrie: „Dacă se va pune în scaunul Mitropolitulu, atunci trebuie să fie chemați și cei ce sunt aproape de cetate, sau de orașul lui.“ Er tclulu adauge: „Vrëndu Mitropolitulu să se rînduască, nu se pôte aștepta, să se cheme toți Mitropoliții la sortii (alegera) lui pentru ispravă, ce (ci) numai cei ce sunt aproape de cetate.“

Canonul 3 alu Sinodului VII ecumenic dela Nicea dice: *Tôta alegerea, care se face de boeri mireni, să nu fie adevărată.* Er tclulu spune: „Întru multe canone disu-s'au, cum trebuie de voru puté să facă alegere de toți episcopii a fiesce cărei eparchie pentru cela ce vine să se înalțe la episcopie . . . *era cine va fi alesu de boerii mireni, aceea punere nu e numai netare (nevalidă), ce (ci) carele dobândesce Archieria sau preoția într'acesta chipu: aduce asupra lui luarea darului și afurisanie.*“

Din aceste citațiuni se vede destul de limpede, cum judecă „pravila“ alegerea episcopilor făcută de mireni, și câtu de tare inculcă, să se facă această alegere numai de către episcopii respectivei eparchii sau provincii bisericesci.

Deci ca să apere dreptul de alege de până acum, „Unirea“ a fostu constrînsă a se pune pe basa dreptului particularu dezvoltat între împrejurări speciale în sinul bisericei noastre și garantat prin legile patriei și diplome împărătesci, și totu odată să susțină, că după ce și în alte părți se face alegerea episcopilor din partea clerului, ca bună-ora în Germania din partea capitulelor, trebuie să se respecte și dreptul nostru.

Din toate acestea, dacă le combinăm cu cele desfășurate de noi în numărul precedentu alu „Unirii“, se pôte vedé, câtu plătesc următoarele cuvinte ale „Gazetei“ din numărul 255: „*Et (adecă doctorii în teologie) nu cunosc istoria bisericei române unite (vom merge în redacțiunea „Gazetei“, ca să o învățăm!) ; pentru ei trecutul și suferințele Românilor uniți nu mai există (e destul, dacă se topescu „Gazetarii“ pentru ele!) ; toate dispar și se prefac în praf și cenușe (gândesci, că-i sfârșitul lumii!) dinaintea stâncii neclătite a Vaticanului, de care i-au legat, cu totu cugetarea și cu toate aspirațiile lor, studiile din școla iesuitică catolică (bravo! ați întrecut în stilu și pre fanarioți și pre jidovii francmasoni!). Totu mireni trebuie să vină să le deschidă ochii în întunereculu, în care i-a aruncat această școlă fatală (acum suntem luminați și vă mulțămim frumos!).*“

Correspondințe.

Din tractul Roșiei în Decembrie 1892.

Onorată Redacțiune!

Din incidentul sinodului tractualu ținut în Abrud în 1 Decembrie a. c. mă văd îndemnat a Vă comunica în resumat

tôtă evoluțiunea afacerilor bisericesci și scoastice întâmplată în decursul acestui an în protopopiatul gr. cat. alu Roșiei. Acestu resumat aproape întregu a fostu cuprins în vorbirea de deschidere a ședinței prin viceprotopopulu. Eu voi mai adauge numai puține, ce sunt în legătură cu afacerile noastre bisericesci și scoastice, deși sunt prestate de alți factori. Mă voi sili însă a fi în descriere câtu se pôte de obiectivă, și după puțină morala faptelor nu o voi deduce directe, ci o voi lăsa aprețierii binevoitorului și imparțialului cetitoru.

Periodulu, despre care vorbesc, este dela sinodulu de toamnă alu anului 1891 până la sinodulu din 1 Decembrie a. c. Precum în întreaga lume pe lângă cursul ordinariu alu lucrurilor nu se întâmplă nicăiri și în nimic ceva schimbare forte notabilă, așa nu a fostu nici în acestu tractu. În îmbunătățirile generale potu să semnaleze organizarea bibliotecii tractuale. În sinodulu de toamnă alu anului trecut s'a hotărât în principiu înființarea bibliotecii, s'a alesu o comisiune de trei, carea a revenit cu proiectulu de statute în sinodulu de primăvară, cându după o desbatere destul de viuă a singuraticilor paragrafi s'a stabilit și primitu textulu definitiv alu statutelor, cari apoi au și fostu aprobate de Veneratul Ordinariatu mitropolitanu. Sperăm, că vomu puté ajunge cam în doi ani în plăcuta poziție de a corăspunde tuturor cerințelor statutare, și într'adeveru tractulu Roșiei de faptu își va avé în biblioteca sa unu isvoru de lumină, unu tesauru de sciințe pentru clerulu tractualu și pentru alți interesați.

Altă îmbunătățire este idea fericită a M. On. viceprotopopu, nepractisată până aci în acestu tractu, de a se ține prelegeri practice cu elevii în școlă, și critica acelor de către docenți în prezența tuturor docenților tractuali, precum și a altor interesați. O astfel de prelegeri s'a ținut astă primăvară de către docențele din Roșia, critica i-a fostu făcută din partea docențelii din Bucium-șesa, și ambele, atât prelegerea cât și critica, au fostu apoi desbătute de întregu sinodulu, că întru câtu au fostu adecă corăspundătoare și întru câtu nu? Retacul succesulu ori nesuccesulu actualu, ci atrăgă atențiunea On. lectoru numai la efectulu acestor prelegeri. În acestu tractu aceste prelegeri de aci înainte voru fi permanente.

În anul acesta s'a urgitu mai multu decât totdeauna până acum înființarea grădinelor scoastice de pomăritu. Urgitărilor oficiose li-s'a datu unu bunu impuls prin Spectatul Domnu avocatulu din Abrud Vasiliu Bașota, carele prin mijlocirea despărțimentulu Asociațiunii Transilvane a pus unu premiu de 15 fl. v. a. pentru acel individ, care va nobilita în decursul anului celu puțin 150 de pomi diferiți. Urmare firească, că de o parte întetiți pentru împlinirea oficiului, de alta pentru dobândirea premiulu, între docenți s'a escat o frumoasă emulare în pomologie. Premiulu l'a câștigat docențele gr. cat. din Roșia. Totuși nu potu retăce, că mai suntu orecăți între docenții gr. cat., precum sunt și toți docenții gr. orientali pin părțile Abrudului, cari la nobilele stăruințe atât ale oficiilor cât și ale privaților răspund cu unu indiferentismu frivolu. Alu doilea premiu alu dlui Bașota de 10 fl. pentru acel docente, care va dovedi celu mai bun succes în industria de casă, nu și-a aflat

nici unu singur concurentu. Pentru anul 1893 a pus pentru cel ce va dovedi cel mai bun succes în pomologie Spectatul Domnu Alesandru Filipu avocatulu în Abrud unu premiu de 2 galbin. Pentru anul 1894 s'a promis că va pune unu atare premiu Spectatul Domnu Dr. Simeonu Căianu. Să nu se uite, că toți acești domni sunt greco-catolici, și deși premiile sunt interconfesionale, competeză după ele numai greco-catolici. Ași dori, ca pre venitoru să ne facă concurență atâtu mecenatului cât și concurenții greco-orientali.

După ce vorbesc de industrii și obiecte libere de învățămîntu, cred, că e la locu să notez aici, că o mare parte din preoțimea tractuală se ocupă cu stupăritulu. Patru preoți, între cari și viceprotopopulu stupărescu și cu coșnițe raționale, er unu numai cu cele vechi, dovedind unu progresu și succesu destul de frumosu. În parochiile acestor preoți docenții — unde sunt — potu să propună practice și elevilor modul rațional de stupăritu. În acestu respectu rămân însă încă multe de dorit. Cu ocaziunea sinodulu de primăvară unu dintre preoți a ținut o scurtă prelegere practică despre stupăritulu raționalu, carea a fostu ascultată cu multu interesu de cei prezenți. După ce fusă cu ocaziunea sinodelor rămâne puțin timp și pentru astfel de obiecte, sperăm, că cu ajutorulu lui Dumnezeu pre venitoru cel mai destri voru deschide vara cursuri practice pentru stupăritulu raționalu. ceea ce va fi de interesu generalu.

O altă dispusețiune protopopescă nema usitată până aci este, prin carea la sinodulu de toamnă fiesce care Ordinariu parochialu este obligat a arăta conspectulu pruncilor obligati a cerceta școlă; din aceștia câți frecuenteză, și er câți nu frecuenteză, deosebitu după sex; la sinodulu de primăvară e obligat a relaționa în scris sinodulu despre numărulu ședințelor senatulu scoasticu parochialu, despre deciziunile aduse, despre îmbunătățirile făcute în școlă, precum și despre defectele subversande. Folosulu practic alu acestor dispusețiuni dela sine este destul de evidentu.

După espunerea Dlu viceprotopopu în singuraticele parochii în decursulu anului s'au făcut următoarele: În Abrud a început a se propune cantulu bisericescu prin unu individ a nune condusu, fiind că docențele nu e cântăreți. În Bistra s'a terminat biserica, a cărei edificare, precum se dice, s'a început în anul 1842. Cu adevăratu clădire fără păreche în Archidieceasă. Este cu ceva mai mică decât catedrala din Blăși. În esterioru nici nu are înfățișare plăcută; dar simetria și aranjamintulu internu aș cuteză să afirmu, că întrece chiar catedrala. Câți preoți voru fi avëndu parte din gloria acestei parochii, nu știu, știu atâta, că biserica după ce i-au fostu edificați păreții până la o înălțime considerabilă, sa cufundat în pământu fiindu-i terenulu subminat. De atunci a fostu dată nitării până prin anul 1879, cându prin zelumul Onoratului Ioanu Butnariu, de presente preotulu în Boșu, pre atunci administratoru în Bistra, s'a edificat punându-se sub coperiș și restându numai turnulu și aranjamintulu internu. După Butnariu er a urmat o vacanță, cându parochia fiindu administrat de unu parochu vecinu, pentru biserică nu s'a putut face nimic; ba prin neconsciențiositatea curatorelui primariu de atunci forte multu materialu parte s'a ruinat, parte s'a înstrăinat,

precum s'a dovedit prin cercetarea disciplinară introdusă în anul 1886. În anul 1888 a fost denumită de administrator local On. Alesandru Papiu cleric absolut, pre atunci docente în Abrudă. Dlă Papiu curând s'a ordinară, și-a ocupat postul și s'a apucat cu zel de lucru. De atunci s'a terminat edificarea turnului, și acum aranjamentul intern, lucătă ași numai doritul arhierie, care să o consacreze, lipsese. Ca să fiu drept în espunerea meritului întru terminarea acestei biserice, trebuie să amintesc și pre On. Romul Marcu cooperatör, cel mai vechi preot în Bistra. Ceea ce On. Papiu a făcut intensiv, aceea On. Marcu a făcut estensiv, și moderațiunea și prudența acestuia de multe ori a avut o influență foarte binefăcătoare, ca să nu dică chiar decisiv în soarta acestei biserice. Pentru această biserică a procurat Ilustrul Domn Becker din Berlin, anteprenor în Bistra, două frumoase caudalabre de sticlă cu 200 fl. v. a. Se speră, că în venitorul cel mai apropiat se va pune și instrucțiunea școlară pre un stadiu corăspundător cu valoroasa parochie Bistra. În Bucium-șesa s'a instituit și un alt doilea docente cu un salariu de 350 fl., 6 orgii de lemne și cuartir. Prin acesta și prin puterile didactice, ce sunt aplicate la această școlă, a devenit ea cea dintăiu în munți; corăspunde pre deplin unei școle normale. În Câmpeni s'a făcut dispușețiunea, să se propună pomologia, ér esecutarea faptică deinde singur numai dela conscientiositatea docentului. În Cărpiniș, Certegea, Corna, Feneș, Pătrângen și Ponorelu după ce nu sunt școle greco-catolice, s'a făcut dispușețiunea, să se propună pre venitor înomisse religiunea. În Ponorelu s'a făcut renovări la realitățile parochiale prin erariu în valöre de 71 fl. În Roșia s'a renovat școla, s'a făcut două odăi pentru docente, parochul și-a predat o grădină proprie pentru propunerea pomologiei, asemenea i-a pus la dispușețiune docentului stupina s'a proprie cu două sisteme de coșnițe raționale spre a propune stupăritul elevilor mai mărisori. S'a înființat o reuniune de femei cu scop de a înfrumșetă biserică și a ajutoră elevii săraci dela școla gr.-cat. Sufletul acestei reuniuni este Prea Stimata Dómnă Eufemia Caianu. Prin nobilitul zel și abnegațiunea Domniei Sale s'a înființat, și prin o foarte prudentă activitate purcésă din charitatea cea mai pură creștinescă a obținut până acum modestul, dar pentru împrejurările noastre foarte frumosul rezultat, că fondul numără ași apröpe 300 fl., ér reuniunea 80 de membri și membre, toți însuflețiți pentru scopul reuniunii. Acestă matronă pentru prudența sa și pentru nobilele sale intențiuni, cu deosebire pentru ferbintea-i iubire față cu tot ce e românesc, cu dreptul o putem numi un diamant, ce face deosebită onöre societății românesce. Tot în Roșia un bun poporén gr.-cat., Spectatul Domn Simeon Henzel a cumpărat pentru înfrumșetarea bisericei o elegantă candelă cu 170 fl. v. a. Fapta Domniei Sale vorbesce însăși. În Lupșa s'a ridicat și sistemisat salariul docentului. În Mușca s'a sistemisat salariul docentului, s'a renovat mobiliariul școlei, restéză a se îngrij de propunerea pomologiei. În Săhodol s'a dispus întogmirea unei odăi din casa parochială prin un grațios adjut obținut din fondul scolastic archidieceșan, spre a se puté ține prelegeri cu școlarii. În Zlatna s'a luat dispușețiuni

pentru înființarea unei școle în comun cu greco-orientali, cu doi docenți; s'a făcut renovări la realitățile parochiale și la biserică prin erariu în valöre de 1200 fl. v. a. Dlă viceprotopop atrage atențiunea celor competenți, că de câte ori patronul erariului pretinde cu ocașiunea renovărilor prestațiuni în lucru, totdeauna să se petiționeze la ministeriu, și se vor relaxa. La examenul de vară au fost examinați 471 elevi, au rămas neexaminați 560.

O lacună se simte în învățământul școlar, lipsa școlei de repetițiune. Dlă viceprotopop îndemă preoțiimea, să insiste cu toate mijlocele posibile pentru înființarea și a acestui curs.

Acestă deci ar fi activitatea dezvoltată în decursul anului în acest tract. Notez, că cele ce Dlă viceprotopop le-a espus în vorbire mai pre scurtă, ori numai în lineaminte generale, eu le-am descris aci mai circumstanțial, pre câtă le cunosc din propria-mi intuițiune.

Cel dintăiu obiect al sinodului a fost celebrarea s. liturgii și ridicarea de părăstă pentru odihna sufletului repausatului Mitropolit Ioan Vancea. Au concelebrat viceprotopopul, Alesandru Ciura parochul și Georgiu Mogoș capelanul Abrudului, și a lectorat Ioan Maior parochul din Roșia. La liturgie au cântat elevii școlari conduși de capelanul din Bucium-șesa Iov Băbuț, firesce cu concursul celorlalți preoți tractuali prezenți. A fost o consolare sufletescă pentru noi, când am vădit, că au concurs la s. biserică pentru a-și da tributul de pietate, nu numai popor, ci și inteligenți Domni și Dóme din Abrud.

În ședință s'a pertractat următoarele obiecte: 1) S'a cetit protocolul ședinței sinodului de primăvară și aprobarea Veneratului Consistoriu mitropolitan. 2) La propunerea presiului sinodului își arată pietatea și condolița pentru mórtea fericitului Mitropolit Vancea prin sculare. Unul dintre membri atrage atențiunea sinodului la aceea, că o penă impie s'a ridicat contra memoriei fericitului Mitropolit Vancea, și mai multe mâni sacrilege atacă ce are Biserica mai sântă, dogmele credinței în föea cotidiană „Gazeta Transilvaniei“. Sinodul cu durere iea spre știință, că *togmai* „Gazeta Transilvaniei“ este cea care de pre terenul unei cestiuni, carea altcum tractată nu ar fi fost fără folos, trece la invective contra factorilor ierarhiei, negă adevărurile de credință ale Bisericei greco-catolice, fără cari adevăruri nu ar mai puté fi catolică, și cu unanimitate aduce concludul, care din încredințarea sinodului Vi-se va trimite de către Dlă viceprotopop și notariul tractual. 3) Se subșternă cönspectele pruncilor obligați la școlă, câți frecuentéză și câți nu? 4) Raportul despre starea personală și veniturile fieșce căru preot. 5) S'a făcut legitimările despre solvirea contribuțiunii etc. 6) S'a încasat taxele la fondul Vanceanu și la bibliotecă pre 1891 și 1892. 7) S'a determinat loc pentru ținerea sinodului de primăvară Câmpeni, s'a ales disertante On. Alesandru Papiu, ér pentru prelegera practică cu elevii On. Ioan Raț cooperatör și docente în Câmpeni. 8) La propunerea unui membru și după o desbatere seriösă și animată s'a decis, ca în fieșce care parochie să se prenumere negreșit cel puțin un exemplariu din „Unirea“, ér adminiastrățiunea „Unirii“ să fie rugată,

ca neabătându-se dela principiile, ce le profeséză ași să edea föea dacă nu în totă ziua, cel puțin mai de multe ori pre săptămână. Noi sperăm, că nice alte tracte nu se vor lăsa mai pre jos întru sprijinirea „Unirii“, cu atât mai virtos, că sunt materialicesce mai bine situate.

Dlă viceprotopop a făcut apelul la zelul preoților pentru sprijinirea colectei crucerului, la ce preoții au promis, că și vor da totă silința a face, ce e posibil. Ne mai fiind alte obiecte; ședința s'a ridicat și ne-am depărtat pre la ale noastre.

I.

Cătră onorații abonenți.

Onorații abonenți sunt rugați a-și achită abonamentele cât mai în grabă, altcum vom fi siliți a sistă espedarea foli la adresa restanțierilor.

Redacțiunea și Administrațiunea

„Unirii“.

Noutăți.

Concurși. Cu terminul de 15/3 Decembrie a. c. se escrie concurs pentru parochia *Sediuș* din protopopiatul Vermeșului în diecesa Lugosului. Emolumente: 230 fl. 87 cr. competență congruală, 140 fl. dela popor parte în bani parte în natural, 24 jug. pământ și stola. Dela concurenți se recere cunoscerea limbei rutene în vorbire și scriere, ca limbă maternă a poporului credincios.

Întru mărirea lui Dumneșeu. Boeriu Costache Ionescu din Bucuresci a mai dăruit spre edificarea unei biserice gr. cat. în Giuluș 5040 franci. Tot spre scopul acesta dăruit mai ași-vară 1000 franci. De asemenea a dăruit bisericei gr. cat. din Vamoș-Odrihei o cruce de argint și un stropitoriu pentru apă sântită. Faptele vorbesce cu mult mai elocuent, decât câteva cuvinte de laudă.

Advocați români sub acuză pentru delictes politice. Patru advocați români din Arad, anume dñi: Petru Truța, Nicolaș Oncu, Aureliu Suci și Ștefan C. Pop, fiind că au subscris o adresă de aderință la mergerea cu „memorandul“ în Viena, au fost puși în stare de acuză din partea camerei advocațiale din Arad pentru violarea §. 58, al. b din regulamentul disciplinar. Se vorbesce, că numiți advocați vor ridica contra procedurii camerei un protest redigat în limba română, care se va traduce și în alte limbi europene și se va distribui și în străinătate.

Ofițeri de honveși consoli de demnitătea lor. Ofițerii români în rezervă dñi Iuliu Herbai și Savu Raicu, încă au fost cu memorandum român în Viena, din cauza acesta o föe magiară din Arad: „Arad és Vidéke“ i-a insultat în modul cel mai murdar numindu-i trădători de patrie și iași. Comanda de honveși din Arad a așteptat, ca acești doi ofițeri insultați să ceră satisfacțiune cu arma, ei însă, după cam credem noi, au ținut sub demnitatea lor și reflecta la insultele unei fol murdare, pentru aceea nici nu au recurs la acest mijloc de satisfacere, oprit altcum prin dreptul natural, pozitiv divin, bisericesc și civil. Vădend comandanul din Arad, că nu ceră satisfacțiune, i-a citat la sine luând cu ei un proces verbal. Pre hasa acestui proces verbal comanda de brigadă i-a condamnat la perderea gradului de ofițer, ér comanda supremă din Budapesta a întărit sentința comandei din Arad. Chiar și diarul clerical „M. Allam“ (prenumerat și de un preot român gr. cat.) încă condamnă pre ofițerii români pentru că nu au voit să provöce la duel pre scriitorul articolului murdar din „Arad és Vidéke“. Altcum nu ne mirăm de purtarea numelui diar catolic (?), căci redactorul lui încă s'a duelat.

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

Censura și interdicțiunea operei lui Petru Maior, „Istoria pentru începutul Românilor în Dacia“. De Teodoru Roșu em. profesorul gimnasiai.
(Fine.)

Nu-mi e scopul a scrie apologia episcopului Bobu, ce nici că ași pute fără speciale studii archivale, atâta însă observu, că nu se pôte admite în tesă generală, că dînsul n'ar fi avut rivnă spre sciință și vrere spre omenii cei învățați, cându se scie fără îndoială, că s'a îngrijit de cărți necesare pentru cleru, la a căroru lucrare s'a folosit nesmintit de omeni învățați. Abstragendū dela cărțile teologice amintescū aci numai opulū de totū rarū „Dictionariū romanesc lateinesc si unguresc dein orenduiala Excelentii Sale Preosfintitului Ioan Bobu vladeicul Fagarasului asediat si cu venitu cassi clerului tiparit in doao tomuri — 1822“. E dreptū, că Samuilū Miculū, Georgiū Șincai și Petru Maiorū nu s'au avut bine cu episcopulū, dar de aci nu urmēzā, că acesta a fostū străinū de toți Romāniū învățați de pre timpulū sēu. Intrebarea despre relațiunile încordate dintre acești erudiți și dintre episcopū nu se pôte resolvi deplinū, până ce nu vomū avē istoria pragmatică a vieții și activității lui Bobu cu privire la tôte împrejurările, sub care a trăitū și a gubernatū una din cele mai vaste diocese in timpuri de cele mai critice.

Imprejurarea, că Petru Maiorū a fostū in relațiuni încordate cu episcopulū sēu, și totuși a rēmasū protopopū până la mutarea sa la Buda in calitate de censorū, precum și aceea, că episcopulū pre lângā tōtā indignarea in căința sa cătrā gubernatorū nu specifică escesele, care au atrasū lui Maiorū infruntare (objurgatio), ne lasā a crede de o parte, că acele escese n'au pututū fi de naturā gravā, érā de altā parte, că espresiunea episcopului „dabo operam, ut destruam illum“ (stăruindū ca să-lū nimicescū) se pôte considera de o simplā amenințare de natura celora, in care prorumpe și celū mai bunū părinte in momente de supērare pre vr'unulū dintre fi: „Las' că-i dau eu lui; las că-lū învățū eu etc.“

Nu va fi de prisosū a releva aci și unele asertiuni puținū firme din schița biografică premisā edițiunii a III-a a istoriei pentru începutul Romānilorū in Dacia. Așa la pag. XI se amintescū „capelanulū Calnochi“, la ce este de observatū, că acesta n'a fostū capelanū in înțelesulū propriū alū cuvintului, ci superiorū alū mănăstirii, și in semnū de umilitā se subscria „preamilitū servū și capelanū“, cum facū și astăzi mulți preoți față de episcopi, și aceștia față de rege. Totū acolo și la pag. următoare se aduce nedeterminatū, că Maiorū cătrā capetulū vieții sale ar fi fostū numitū archidiaconū și canonicū, ce e incorectū, pentru că dînsulū a fostū archidiaconū înainte de a se muta la Buda, așa-lū numescū însuși episcopulū in căința sa. Archidiaconi in Transilvania după stilulū curialū latinū au fostū protopopi, sau cum se usitezā la orientali: protopresbiteri; există și vice-protopopi sau vice-archidiaconi. Ce se ține de aceea, că cauza, pentru care a lāsātū Maiorū protopopiatulū și a primitū revisoratulū, ar fi fostū persecutările episcopului, nu avemū documente. Mai probabilū e, că fiindū dotațiunea protopopilorū foarte modestā, dînsulū a aspiratū de o parte la dotațiune mai bunā, érā de alta la unū locū mai acomodatū, unde putea să-și desvōlte activitatea literarā mai mănōsā. Avemū exemple, că și alții au lāsātū protopopiatele și au primitū alte oficiū dōrā proporționatū mai bine dotate. Așa Toza s'a mutatū din protopopiatulū Sibiului la profesura de teologie in Blasiū; Ioanū Erdélyi fostū protopopū (archidiaconū) și parochū in Reghinulū săsescū a trecutū la Oradea-mare făcendū-se profesorū la Beiușū la începutū cu salarū numai de 300 fl. Ori cum să fi fostū, e o întrebare deschisā, că

óre Petru Maiorū fire-ar fi pututū desvolta in Transilvania ca protopopū său și ca canonicū aceeași activitate literarā ca in Buda.

Fiindū că se imputā lui Bobu inovațiunī latine, din care ar deduce unil, că a fostū cu puținā alipire cătrā ritulū bisericeii sale, cautā să reflectezū, că avemū documente, cari arată, că dînsulū și-a apēratū ritulū cu bărbăție. Așa e constatātū, că a remonstratū la episcopulū latinū din Transilvania in contra preoților de ritulū latinū, cari atrăgeau pre Romāni la sine (veți Nicol. Nilles: Symbolae pag. 665). In representațiunea citatā mai susū elū nu esitezā a mărturisi, că Romāniū se ferescū de școlele catolice și reformate, „pentru că suntū cuprinși de mare temere, nu cumva băeții lorū crescuți in acelea să-și schimbe cu timpulū religiunea saū ritulū; acea temere cresce mai tare prin exemplele de tōtā ziua, cândū vedū cu ochii lorū o mare mulțime de tineri din națiunea sa îmbrățișandū ritulū latinū, saū primindū religiunea reformatā, după cum au frecventatū școlele catolice saū reformate.“ Câte miū de sufete vorū fi eșitū din sinulū națiunii pre acēstā cale, și câte prin slavismulū, ce grassa in alte părți, numai bunulū Dumneđeū scie!

Cu aceste reflexiuni fugitive scrise „sine ira et studio, quorum causas procul habeo“ (fără manie și parțialitate, de care stau departe), am cugetatū a însoți datele relative la censura și interdicțiunea operei monumentale a lui Petru Maiorū in speranță, că alții mai versați in acēstā materie nu vorū pregetā a o desvolta mai departe, pentru care scopū credū, că diarele și revistele romāne nu vorū întârziā a lua notiță celū puținū despre esența celorū comunicate.

Eufrosina.

(Continuare.)

Venerabilulū preotū și istorisi, cum a aflatū Eufrosina tristulū adevērū, și ce impresiune teribilā a făcutū adevērulū acela tristū asupra ei.

Princēsa vērsa lacrimi, dar in lacrimelle acestea de durere se amesteca și admirațiunea. Și cândū preotulū sfirși, ea îi dise: „Îți mulțămescū, dle părinte, pentru împărțirile, ce mi-ai făcutū, ori câtū de multū mi-ai sfășiatū ele inima de sorā și mamā! Dar să-mi spuī, cum de dta cunosci familia noastră așa de aprōpe? Le scii astea numai din istorisirile bētrānei Catarina?“

„Nu, dōmnā, eu te cunoscū de mai multū!“

„Dar cum? Nu te vedū eu acum în tōtāia datā?“

„Nu, eu te cunoscū încă din Vendee. Suntū furuditū cu Eufrosina in același gradū ca și dta. Eū suntū unchiulū ei.“

„Darā nu ești . . .“

„Sciū, ce vrei să dici. Da, eū suntū Iuniū Brutū, frate cu mama Eufrosinei.“

„Ce descoperire! Dta ești mātuitorilū familiei noastre, acela, care ne-ai mijlocitū și întōrcerea in patrie! O, Dumneđeū a ascultatū rugăciunile mele! Nimica nu s'a schimbatū in dta, numai espresiunea feței!“

„Apoi da, căci deosebirea între unū oficerū republicanū și între preotulū din Montemart este cam mare.“

„Dacă nu-ți este cu supērare, m'ași ruga, să-mi povestesci, cum s'a întimplatū schimbarea acēstā!“

„Printr'o minune a voii lui Dumneđeū, dōmnā, și acēstā pōte că trebue să o mulțămescū rugăciunilorū dtale. Dela dta și dela fratele dtale am primitū primele impresiuni ale virtuții curate, și ele mi-au

umplutū golulū din inimā, golulū acela, care idealele republicane nu le-au pututū umple.“

„Și acum ești royalistū, domnule părinte?“ Intrebā insoțitōrea princesei.

„Eū, domnișōrā, nu mē ținū de nici o partidā, căci preotulū este in totū loculū, unde nu se vatēmā Dumneđeū și religia.“

„Permite-mi, să-ți presintū pre amica mea,“ dise princēsa. „Ea încă este o Vendeeanā. Numele-i este Ioana Darnier.“

Timpulū trecea, și numai cândū sunā de vecernie, se sculā princēsa să plece, cēndū-și scuse, că l'a reținutū așa de multū.

„Voiū merge la elū,“ dise ea hotărītā.

„Dumneđeū să te binecuvinte, ilustrā dōmnā! Este imposibilū, ca să pērā unū sufletū, pentru care se facū atâtea rugăciuni.“

„O, nu înceta a te ruga pentru nefericitulū de elū! Elū îți este frate și dtale.“

Ea plecă cătrā locuința lui Lerinval. Êr preotulū se întōrse in chilia sa și se rugā înaintea santei cruci multū timpū.

X.

Frate și sorā.

Dōmnā de Champfleury cetia din depărtare inscripția castelului Enfin heureux și-și dicea: „Să fie elū ore într'adevērū fericitū?“

Fratele și sora se vēdurā érāși după o despărțire de mai bine de dōuēzeci de ani.

Lerinval trāsări la vederea ei. Se făcu, că nu o cunōsce. Ea cu atātū mai puținū ar fi recunoscutū in acēstū omū pre fratele sēu. S'a schimbatū foarte multū.

„Ce poftesci, dōmnā?“ o întrebā, dar vocea îi trēmura pre lângā tōtā sfortōrea, ce și-o da, pentru ca ea să aparā asprā.

„Cainū, unde este fratele tēu?“ Așa flū agrāi ea și-și îndreptā ochii schinteitorī asupra lui.

Elū deveni confusū și cerca unū razimū, căci piciorēle nu-lū mai țineau. „Nu te pricēpū, dōmnā!“ gāngāvi după o pauză și ferindu-se de privirile ei. „Ce cerci aici? Eū n'am onōrea de a te cunōsce.“

„Așa? Nu mē cunosci? Dar ai cunoscutū pre fratele tēu Armand, pre care l'ai tēritū pre eșafodū! Ziua pocāinței facā n'a sositū pentru tine? Bătāile lui Dumneđeū încă n'au avutū nici unū efectū asupra ta? Pruncii, cari ț-au muritū unulū după altulū, femeea, care ț-a lāsātū rușinea, și in urmă unica ta fiică, care n'a mai pututū trăi lângā vinovatulū sēu părinte, — o, spune-mi, tōte acestea nu te-au pututū întōrcē de pre calea ta? Vrei să vinā pre capulū tēu pedepse și mai grele?“

„Madamā,“ strigā Lerinval, „cu ce dreptū îmi vorbești astfel? Ce scii despre Cainū, despre Armand? Am eti ceva de a face cu dta? Ea m'a părăsitū, mulțamitā acelei mutre de popā, și suntū singurū pre lume. Dar in lucrurile mele nu permitū nimēnui să se amestecē, și cu atātū mai puținū suntū datorū să dau samā unei străine necunoscute!“

„Te lapedi de soru-ta, cum te-ai lapedatū de fratele tēu? De ce nu vrei să-ți recunosci faptele? Printr'fusele ai datū dōrā o dovadă de virtute și iubire de patrie! Și este frumosū, cândū cineva își iubescē patria!“

„In sfârșitū dacă vrei, așa să fie! L'am acusatū pre Armand și vōuē v'am juratū urā vecinicā! Într'unū momentū am fostū in pericolulū de a-mi călca jurāmintulū, iubirea

părintescă m'a fostă făcută slabă, dar ați binecuvîntă gîndul copilei mele, că a evitată o nouă apropiere de voi. Și acum își poruncesc, să părăsesc casa acésta!"

„Încă nu, Emanuele! Mai am ceva!"

„Taci, nu-mi mai vorbi, ci plecă! Eu nu mai am frați nici surori. Suntă singur, am avută numai o copilă, și mi-o ați răpită și pre aceea! Ea încă mi-a fostă necredincioasă, m'a părăsită, deși i-ași fi sacrificat totă ce am. O singură ființă m'a iubită și pre mine, până a venită acelu mișel."

„Încetă! Nu vătéma pre un sfînt!"

„Un sfînt? Iuniu Brută un sfînt? Dar pentru mine nu există nimica sfîntă, și cu atîtă mai puțină elă. Caracterul lui este de jos ca și ală surorii sale, carea m'a nenorocită. Chiar și filcă-sa a avută aceeași natură, altfelu nu mă părăsia, — și eă totuși i-ași fi dată de bărbat pre un aristocrat, pre fiulă tēu, așa de multă am iubit-o, așa suntă eă!"

„Și eă ași fi îmbrășat-o ca pre filca mea proprie, deși știu, cine i-a dată viața. Dar acelu ânger, ființa căruia nu o poți înțelege, a lăsată lumea cu tôte plăcerile ei, ca să se jertfescă din iubire pentru tatălă sēu. Veți, Dumneđeu și-a trimisă pre acestu pruncu frumos și curat, ca să espieze pécatele și fărădelegile părinților sēi, căci Elă cere pocăință și facere destulă, și jertfa Eufrosinei va triumfa."

„Îmi mai vorbesc încă? Îți spun, să te duci de aici, căci altfelu voi lăsa să te alunge servitorii. Nu-mi trebuie mîngăerile tale, mi-le știu da însu-mi! Eă credeam, că după douăzeci și cinci de ani de despărțire, m'am desfăcută de totă nēmulă Narville. Acum ajungă! Peri din ochii mei!"

„Poți ști, că nu staă cu plăcere aici. Dar am venită să-ți spună cuvintele tătăne-tēu, cari le-a rostită în óra morții. — Dacă întâlnești pre Emanuel, spune-i, că i-am iertată tôte! Jóră-mi, Aliénor! — Așa a vorbită. Și eă i-am jurat. Numai Dumneđeu știe, cu ce simțire am făcut-o acésta. Dar vorbele unui muribundă trebuie să fieenerate. Chiar și martirulă nostru și-a dată sufletulă între cuvinte de iertare și de împăcare. Noi încă nu mai putemă face altfelu. Nancy nu-ți mai pórtă nici o mânia. Și eă mânia mea, Emanuele, îndreptă-te și fi mai bun, și tôte voră fi uitate!"

Elă tăcea și-și încrunta ochii.

Princésa spera, că-lă va îndupleca. „Gândesce-te, frate, la anii copilăriei nōstre!" îi duse cu vocea înecată. „Gândesce-te la mama nōstră iubită și la bravulă nostru tată! Cătă de voioși și fericiți ne jucamă în jurul loră în grădina din Bocage! Știi tu, cāndă capela nōstră era așa de frumosă împodobită, și părinții nostri plāngeau de bucurie? Nu-ți aduci tu aminte, de ce simțiri curate erau cuprinse sufletele nōstre, cāndă am primită primele învățatură dela venerabilulă părinte?"

„Nici o vorbă mai multă! Femea, de ce chemi chipuri din morminte înaintea ochiloră mei? Timpulă acela a trecută de multă! Părinții nostri aș fostă nisce tirani, preotulă ună mincinosă și mișelă, ca și acelu Mihailă. Timpulă acela pentru mine nu mai există — ună lacă de sângeră mă despărtesce de elă. Chiar și dacă ași vre să mă întorcă înapoi cu gîndulă, nu-lă potă trece, nu-mi este iertată."

„Emanuele, nu e prea târziu. Și o, cu ce dragoste te-amă primi Nancy, Eufrosina și eă, dacă te-ai întorče érași la Dumneđeu!"

„Mergi, mergi, căci răbdarea m'a părășită!"

„Rămăi dar cu bine! De a fi altfelu, cāndă ne vomă revedé!" Și părăsi castelulă cu inimă sdrobotă.

Vecernia s'a fostă începută. Întră în biserică și se rugă din totă sufletulă pentru pécatosulă sēu frate.

După vecernie întră érași la preotă. „În zădărlă" îi duse.

„Am știut-o. Óra Domnului încă n'a sunat. Dar nu despera."

„O, ce vești triste trebuie să ducă lui Armand. Elă și-a pusă tótă sperarea în acésta călătorie."

„Este creștin și va ști suferi."

„Sermani copil! Ei ar fi meritat să fie fericiți. Scumpulă meu părinte, ași vre să-mi cerceteză nepóta, te rogă să-mi dai adresa ei."

Preotulă îi împlini cu plăcere rugarea. Dar o rugă, să nu-i spună nimica despre legătura de sângeră, ce este între ei, căci acésta ar fi o nouă lovitură pentru Eufrosina și i-ar mări greutatea jertfei.

„Fii liniștită, dle părinte, ea va privi în mine numai pre mama lui Armand. Dar trebuie să plecă. O, ce mare îmi era sperarea, cāndă am venită aici, și cātă de tristată mă întorcă!"

Puse apoi banii, ce-i avea la sine, și diamantulă dela gătă pre masă. „Pentru biserică și pentru sēracii dtale," îi duse zimbundă cu bunătate.

„Cătă ești de bună, dómna mea," îi duse preotulă. „În sfârșit potă să zidescă o școlă și ună spitală pentru surorile misericordiane. Era o lipsă așa de simțită pentru sēraci și pentru copii."

„Poți conta cu tótă încrederea la Aliénor de Champfleury. Ângerulă nostru mântuitoră are dreptă la totă ce posedemă."

Se urcă apoi cu cameriera sa în trăsura și porni.

Sătenii priviau cu curiositate în urma ei. Și cāndă așară despre darurile ei bogate, nu încetaă a o încărca cu binecuvîntări.

XI.

Sora Beatrix.

În mijloculă Parisului, în celă mai sgomotosă punctă ală plăceriloră și nebuniiloră, stă o zidire simplă surie. Tótă înfățișarea ei din afară este pustie și mórtă. Numai din cāndă în cāndă se aude atătă diua, cātă și nópcea sunetulă argințu ală unui clopotă.

E mănăstirea Carmeliteloră. Aici petrecă feciore, cari aș părăsită avere și poziție înaltă și plăceri, ca să se adâncescă în rugăciuni și în iubirea lui Dumneđeu. Lumea duse, că ele ar fi nisce persoane slabe de ângeră și aș intrată aici diu desperare, pentru că nu și-aș putută realiza visurile. Dar fecioreloră nu le pasă de vorbele aceste nebune ale lumii.

Voi, cari vă bateți capulă pentru nimicuri și vă gândeți numai la plăceri și petreceri, bucurați-vă, că suntă suflete, cari se rogă și-și jertfescă viața pentru voi! O, dar voi din depărtare nu puteți cuprinde chemarea loră cea sfîntă!

Chiar acum s'a deschisă pórtă, și a intrată o fată tină. Superióra o primi cu iubire și admirațiune, érc celealalte surori o salutară ca pre o nouă sóță.

Sora Beatrix, — acesta este numele ei celă nouă, — acuși își câștigă iubirea tuturoră. Gîngășă ca o flóre a câmpului, le întrecea pre tôte în virtuți, și acesta nu éra ună lucră mică acolo, unde fiesce care dintre ele era pre o tréptă a deplinirii, de care lumea nici idee nu avea. Tinerei novițe nici ună lucră nu i-se părea prea greă, tôte le împlinia cu inimă plină de bucurie și de fericire.

Anulă novițiatului trecu, fără ca superióra să aște ceă mai mică umbră în curățenia ei ângerescă. „Copila mea," îi duse, cāndă sora Beatrix se rugă, să o împreune pentru totdeauna cu mirele ei iubită, „copila mea, asta încă nu se póte. Mai așteptă o jumătate de ană."

Pre fruntea surorii se iviră nori de îndoală.

„Să fie într'însa vre-o slăbiciune?" se gândia superióra.

„Îți mulțămescă, maică, pentru purtarea ta de grije! Tu ești înțeleptă și ști parte, care se cuvine fiesce căreia!" duse tinera noviță cu serioșitatea sa dulce și plecă să-și vadă de lucră.

Într'acestea se opresce o trăsura la pórtă mănăstirii. Aș sosită două dómne, cari dorescă să vorbescă cu sora Beatrix.

Dómna cea mai bătrână îi vorbi din tótă inima, că să nu facă acestu pașă, ci să iese din mănăstire, până încă nu e prea târziu. Dar sora Beatrix clătina din cap și răspunse veselă: „Nu, nu, aici e mai bine! E așa de dulce a se jertfi pentru tatălă sēu lui Dumneđeu!"

Dómnele plecară. „Sermanulă meu Armand!" suspină cea mai bătrână, cāndă se aședă în trăsura. „Dar nu trebuie să mă plāngă de locă. Dumneđeu a dăruită familiei nōstre pre acestă ângeră de împăcare."

Sosi în sfârșit diua, în care sora Beatrix avea să pășescă înaintea altariului ca mirésă a lui Christosă. Princésa de Champfleury cu contésa Beaumanoir se așau desă de dimineță în odăea de conversare. Lângă princésă sta ună bărbată tină, în trăsăturile căruia nobile se oglinda cea mai adâncă suferință. Din vreme în vreme își apăsa stînga pre inimă, ca și cāndă ar voi să o liniștescă. Mamă-sa i-a prinsă drépta și i-o strîngea cu milă.

Se aușia ună sunetă lină. Gratele se deschiseră, și apăru sora Beatrix.

Astădi purta mai pre urmă îmbrăcăminte lumescă, ună vesmintă albă de mătăsă și ună velă de mirésă, ce atîrna preste buclele ei lungi.

În vestmintele acelea simple ângeresci se asemăna cu fata lui Iefta. Dar fața acelei feciore n'a putută fi însuflețită de o bucurie așa de curată și sfîntă. Întregă înfățișarea Eufrosinei éra de totă suprapămîntescă.

(Va urmă.)

Bibliografie.

Testamentul și Literele fundamentale ale fericitului Arhiepiscop și Mitropolit gr. cat. de Alba-Iulia și Făgăraș Dr. Ioană Vancea de Butesa. Blăși 1892. Tipografia Seminarului gr. cat. în Blăși. Se așă de vânzare la Administrația „Unirii". Prețulă 10 cr., cu portă postală 15 cr.

Mitropolitul Dr. Ioană Vancea de Butesa. Schiță biografică. Blăși 1890. 8° mică. Prețulă 10 cr. Venitulă curată este destinată pentru internatulă de fete din Blăși. Recomandămă lățirea acestei prea interesante scrieri în cercuri cātă se póte mai întinse.

Economie.

Cultivarea persecilor tomatice de Franța este foarte rentabilă, și e posibilă atât în pământul năsipos, cât și în cel lutos. Este rentabilă atât pentru că persecile acestea au un gust plăcut și sunt foarte sucose, cât și pentru forma lor recomandabilă ca pome de masă. Pre lângă aceea cine știe alege bine speciile, poate avea perseci neîntrerupt începând din Iuliu până la finea lui Septembrie. Anume specia „Emsden” se coce în Iuliu, „Admirable rouge” ori „Favorite de Bolleville” în August, era „Bourdine Narbonne” în Septembrie. Ca să-i priască acestor perseci la noi, le putem ului sau în perseci de mandulă, cari cresc bine în locurile năsipose, sau în trupină de prună, căreia îi place locul lutos.

Influența sării asupra laptelui la vacă. Esperința îndelungată a constatat, că dacă se dă sare vacilor celor cu lapte, ele slobodă mai mult lapte, dară de calitate inferioară. Din punct de vedere fiziologic lucrul se explică astfel: Sarea ajungându în cantități mai mare în vasele capilare promovează difuziunea și cu acesta de odată și rezolvirea (separarea) apei. În urma acesteia bând vaca cantități mai mari de apă, aceea ajunge și în lapte și-l înmulțesc. Dându-se vacii câte 60 gr. de sare, laptele ei a conținut 13% grăsime. Dându-i-se 120 gr. de sare, cantitatea laptelui s'a mărit, dară grăsimea a scăzut la 8%. Deci dacă vom să ne slobodă vacile lapte bun, să nu li-se dea mai mult de 60 gr. de sare la zi.

Vin de mere. Ministrul r. u. de agricultură a trimis în Franța pre un specialist, care să învețe metoda franceză de a fabrica vin de mere și să procure aparatele de lipsă spre scopul acesta. Respectivul în toamna venitoare va proba fabricarea vinului din mere în școia botanică dela Turda, unde se produc mere bune pentru fabricarea vinului.

Producțiunea de vin în Ungaria, după cum arată datele statistice oficiale, a fost în anul trecut de 1.395,612 hl. Producțiunea acesta față cu cea din anii precedenți se poate dice foarte nemulțămătoare, căci în anul 1890 au fost 3.442,705 hl., era în 1889 au produs 4.522,250 hl. Ce privește producțiunea anulului acestuia, deși ne lipsesc datele statistice,

totuși considerându, că viile pre lângă filoxera le-a pustiit și peronospora viticolă, putem afirma, că a fost mai slabă și decât în anul trecut.

La ranele cauzate prin ardere ori opărire se recomandă ca medicină făina de grâu, mai ales cea fină. Dacă îndată după ardere ori opărire se presară pre rană un strat de făină cam de grosimea unui cuțit, nu numai se stăpără durerea, ci se împedecă și beșicarea locului ars. După o oră se curată făina, observându-se sub ea puțină roșetă, carea încă dispare în curându.

Manipularea vaselor de porțelan. Multe economie se vor fi mirat vădendu, că vasele de porțelan mai fină adeseori se peteză și respective în unele locuri se pare a se fi dus smaltul de pre ele, deși poate că nu se folosesc cu lumile întregi. Chiară acesta este cauza, de se rodă, că stau prea mult preste olaltă. Apoi este știut, că vasul are la fund o dungă ascuțită, care apăsându pre cel de desubtul lui, mai ales când sunt câte 10—12 preste olaltă, o șgărie și rōde. Ca acesta să se încunjure, e consultă a pune între ele hârtie sbeutōre ori hârtie subțire de învelit.

Revista comercială a săptămănei.

Temperatura în urma ninsorii din săptămănele precedente s'a răcit foarte tare în tōte părțile țerei. Sămănturile de toamnă preste tot sunt frumose și acoperite cu nea.

Tirgul de bucate din Budapesta a fost mai favorabil decât în săptămănele precedente. Ierna, care a venit așa pre neașteptate, a îngreunat transportul de bucate, din care causă prețurile s'au ridicat, și se sperază, că se vor mai ridica. **Grâu curat** a sosit în piață mai mult cu năile. Circulațiunea săptămănală se compută la 120.000 măji m. S'a dat pentru maja m. fl. 7.90—8.10. **Secară** a fost puțină, prețul i-s'a urcat cu 10 cr. plătindu-se maja m. cu fl. 6.20—6.55, după calitate. Circulațiunea săptămănală a fost cam de 7000 măji m. **Ovăsul** a avut puțină trecere. Petul a rămas aproape neschimbat, adecă maja m. cu fl. 5.30—5.80. **Cucuruz** a trecut cam 12,000 măji m. s'a plătit maja m. cu fl. 4.75—4.80. **Sămănta de cănepă** s'a plătit m. m. cu fl.

9.00—9.50, de **măzărice** cu fl. 6.00—6.15, do **mohor** cu fl. 5.25—5.50, de **chimin** cu fl. 22, **lințu** cu fl. 9.00—12.00.

Tirgul de rimători dela Steinbruch. S'a plătit pentru rimători **unguresci** aleși grei de 320—380 kg. 43—44¹/₂ cr., **betrani** mai grei de 300 kg. 42—43 cr., **marfă țărănescă** 41—43 cr., **sărbesci** 39—41 cr. la kg. curat.

Bursa de Budapesta.

Din 5 Dec. st. n. 1892.

Renta de aur ung. 4%	118.60
„ „ hârtie „ 5%	100.50
Imprumutul căilor ferate ung.	120.75
Amortisarea detoriei căilor ferate de Ost ung. (1-ma emisiune).	119.—
Amortisarea detoriei căilor ferate de Ost ung. (2-a emisiune).	100.65
Bonuri rurale ung.	94.50
„ urbariale ung.	99.—
Obligațiunile desp. regaliilor	100.45
Imprumut cu premiu ung.	143.50
Losuri pentru regularea Tisel	139.—
Renta de hârtie austriacă	97.80
„ „ argint austriacă	97.60
„ „ aur austriacă	115.45
Losurile austr. din 1860.	140.—
„ Viena	—
Acțiunile banzel austro-ungare	1030.—
„ „ de credit ung.	362.50
„ „ austr.	315.50
Obligațiunile cu câștig ale banzel ipot. ung.	125.—
Scrisuri fonciare ale institut. de cred. și economil „Albina”.	101.—
Galben împărătesc	5.66
Napoleon-d'or	9.56
Mărci 100 imp. germane	58.90
Londra 10 Livres șterlingi	117.25

Prețul mărfurilor.

Piața din Blăși: Grâu, hectilitr. fl. 4— până 5.—, — grâu mestecat fl. 3.— până 3.90, secară fl. 3.50 până —, — ovės fl. 3.50 până fl. —, cucuruz fl. 2.50 până fl. 3.75, alac fl. 2.— până fl. —, cartofi fl. 1.40 până fl. 1.75, — sēmăntă de cănepă fl. — până fl. —, fasolea fl. 3.25 până fl. —, — carnea de vită chilo 44 până — cr., carnea de vitel — până — cr., carnea de porc 44 până — cr., carnea de berbec 26 până — cr., — 8 ouș cu 20 până — cr.

Editor și redactor răspundător:

Dr. Victor Szmigelski.

Fundată în an.
1858.

FRANCISCU WALSER

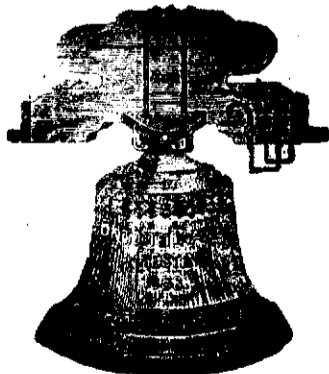
Liferant de curte
al Altei Sale
imp. și reg. Archiducele Iosif.

proprietariul primei fabrici ungare de mașine și recușite de pompieri, turnătorii de clopote și metali

Budapesta, VII, strada Rottenbiller, Nr. 66

recomandă atențiunei preanonraților domni preoti

TURNATORIA SA DE CLOPOTE

(4) 48—52

Preliminare de spese și Preț-couranturi se trimită la cerere gratuită și franco.

Distins în anul 1855 la expozițiunea regnicolară din Budapesta pentru lucrul escelent, progres și capacitate de concurență cu diploma cea mare de onore.

În care se fabrică atât grupuri cât și clopote singuraticice: cu scaune de fier patentate și cu chivere (cōrne) scutite de frecare. Fabrica a liferat dela întemeierea sa 1800 clopote mari de metal, înr'altel și cel dela metropoliă din Bucuresci în greutate de 8000 kilograme.

Se află umblatōre scutite de mirosu, arangiamente pentru băi, conducte pentru apă și pompe pentru fântani.

JOSIFU GAVORA (1) 22—26

distins cu medalia espositională cea mare pentru lucrul escelent și gust bun la expozițiunea regnicolară din Budapesta în a. 1885.

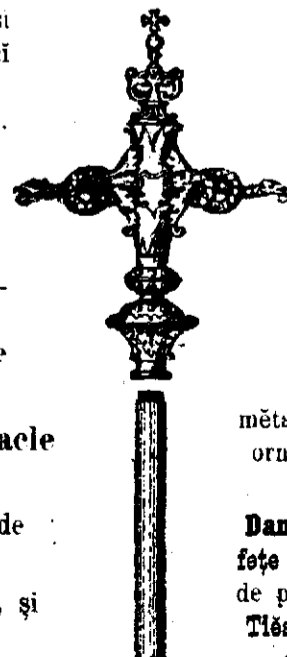
Budapesta, IV, strada Vașului Nr. 17

Recomandă cu prețuri de cele mai convenabile și în esecutare câtă se poate mai frumoșă obiecte de lipsă

pentru ajustarea bisericelor, și anume:

Felōne preotesce și stichare diaconesci
Flamure pentru biserici și reuniuni.
Flamure pentru reuniuni de pompieri, de școlari, reuniuni bisericesci, reuniuni industriale, de cântări și de pompe funebre.

Candelabre, racle și potire, luminarie de parete și de altariu, și candelē.

Primesc și eșecutiesc și ieftin repararea vestmintelor bisericesci, înrargintarea și întraurirea de potire, racle, candelē și luminarie de altariu.

Mare asortiment de brodării de aur, de argint și de mētasă, precum și de ornaturi bisericesci brodate

Dantele bisericesci, fețe de altariu, cruci de parete și de școlă. Tlēsături bisericesci, damasturi etc.

Acurătatea mea o pot dovedi cu sute de epistole recunoscătōre.

Garant de prețuri și preliminar de spese trimită la cerere franco.